

Biodiversiteit in tuin en plantsoen

Inhoudsopgave:

Kansen voor biodiversiteit in de stad	4
Praktische adviezen en voorbeelden	6
Drachtplantentabellen per gewasgroep	8
Bomen en struiken voor vogels en kleine zoogdieren	12
Gunstige beplantingsvormen	14
Creatieve initiatieven	16
Nuttige sites	17
Colofon	19

Kansen voor biodiversiteit in de stad

2010 is door de Verenigde Naties uitgeroepen tot het jaar van de biodiversiteit. Dit is niet voor niets, want het gaat slecht met de soortenrijkdom van onze flora en fauna wereldwijd. Ook in Nederland verdwijnen er elk jaar diverse plant- en diersoorten. Dit heeft onder andere te maken met de oprukkende verstedelijking, industrialisering en schaalvergroting in de landbouw. Toch biedt vooral de verstedelijking ook mogelijkheden. Een rijk en gevarieerd groen in de stad wordt niet alleen door burgers erg gewaardeerd, maar het kan ook een uitstekende bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Het biedt veel soorten insecten, vogels en andere dieren nieuwe levenskansen. En bovendien wordt zo de natuur dicht bij huis gehaald. Het aanleggen van groen in de stad in combinatie met goed beheer en de juiste soortenkeuze van bomen, struiken en vaste planten is daarvoor essentieel. Deze brochure geeft voorbeelden om groenvoorzieners en beleidsmakers daartoe te informeren en inspireren. De brochure bevat achtergrondinformatie over biodiversiteit in de stad en er staan handige soorttabellen in van planten die bijvoorbeeld bijen, vlinders of vogels aantrekken. Ook worden tips gegeven over bepaalde beplantingsvormen en voorbeelden genoemd van creatieve initiatieven van gemeentes om biodiversiteit te bevorderen.

Bestuivers basis voor biodiversiteit

Bestuivers zoals bijen, vlinders en hommels hebben zowel voor onze samenleving als in de natuur een belangrijke functie. Ze zijn essentieel voor het bestuiven van onze land- en tuinbouwgewassen. Immers zonder bijen zou er bijvoorbeeld nauwelijks fruitproductie zijn. In de natuur zorgen ze voor de instandhouding van de botanische biodiversiteit. Bloemplanten zijn voor hun voortbestaan afhankelijk van bestuivers, vooral insecten.

Veel bestuivende insecten en een rijke flora scheppen op hun beurt weer een voedselbron voor vogels en andere dieren. Bestuivers (en bestuiving) vormen dus een belangrijke schakel in ecosystemen en zijn daarmee essentieel voor de biodiversiteit.

Bestuivers zijn voor hun voortbestaan vooral afhankelijk van voldoende voedselbronnen. Stuifmeel en nectar moeten gedurende bijna het

gehele seizoen beschikbaar zijn. Het beschikbare voedsel voor vlinders, honingbijen en andere bestuivers neemt in ons land echter steeds verder af door het verdwijnen van allerlei akker- en berm(on)kruiden onder invloed van de moderne landbouwmethoden.

Ook in de stedelijke omgeving wordt hun menu steeds beperkter door verschraling van de stedelijke beplantingen. Immers steeds vaker worden uit kostenoverwegingen kleurrijke beplantingen vervangen door verharding of gazons. En dat is bepaald niet bevorderlijk voor de levenskansen van bestuivers.

In Nederland is de (honing)bij gekozen als ambassadeur van de biodiversiteit. Doordat het slecht gaat met de bij, ondervinden ook veel andere soorten in de natuur schade. Daarom wordt in deze brochure ook nadrukkelijk aandacht besteed aan drachtplanten voor bijen en andere bestuivers.

Gevarieerd en kleurrijk groen

Door de genoemde verschraving van de stedelijke en agrarische omgeving wordt onze leefomgeving niet alleen saaier, maar het is ook nog eens slecht voor de biodiversiteit. Terwijl er juist volop kansen liggen om met meer en gevarieerder groen in en net buiten de stad de biodiversiteit te stimuleren. Dit begint met de aanplant van meer pollen- en nectarrijke bomen, struiken en vaste planten, zogenaamde drachtplanten. Dit levert niet alleen het basisvoedsel voor bestuivende insecten zoals bijen en vlinders, maar het vormt ook een aanvullende voedselbron voor veel andere insecten zoals lieveheersbeestjes, gaasvliegen en sluipwespen. Daarbij is er sprake van een win-win situatie, want dit levert ook een meer kleurrijke beplanting op en dat is precies wat bewoners graag willen.

Een gevarieerd en kleurrijk stadsgroen is goed voor de tevredenheid en het welbevinden van mensen,

bevordert de sociale cohesie, voorkomt verpaupering van wijken en verhoogt de waarde van onroerend goed. Maar het stimuleert dus ook de ontwikkeling van (bestuivende) insecten en bevordert de biodiversiteit.

Voedsel- en schuilgelegenheid

In een stedelijke omgeving met een kleurrijk en gevarieerd groen gedijen niet alleen bestuivende insecten beter, maar ook andere fauna zoals vogels en zoogdieren. Zo kunnen veel vogelsoorten zoals koolmeesjes, vinken en uilen, maar ook bijvoorbeeld eekhoortjes, egels en hagedissen een prima plek krijgen in onze tuinen en plantsoenen.

Daarvoor is het wel zinvol om extra aandacht te schenken aan het creëren van voldoende voedsel- en schuilgelegenheid. Denk daarbij bijvoorbeeld aan het aanplanten van vogelbosjes met besdragende struiken, dichte hagen voor nestgelegenheid en hoge bomen om te schuilen.

Praktische adviezen en voorbeelden

In voorgaande is het belang van veel en gevarieerd groen in de stad voor de biodiversiteit aangegeven. Maar hiermee kun je als gemeente of als groenvoorziener nog veel kanten op. Welke soorten zijn dan vooral geschikt en in welke beplantingsvormen kunnen deze worden toegepast? Hoe kunnen stadsbelangen en biodiversiteit samengaan? Wat zijn concrete en praktische voorbeelden?

Soortkeuze

Er is in Nederland een enorm aanbod aan sortiment tuin- en plantsoenplanten. Er zijn tienduizenden verschillende soorten en cultivars. Elke soort stelt specifieke eisen en kent zijn specifieke toepassingen. Het is de kunst om voor elke plant de goede

groeiomstandigheden te creëren en voor elke toepassing de goede planten te kiezen: “De juiste plant op de juiste plaats”. Voor toepassing in het openbaar groen zijn vooral planten die geen al te hoge eisen stellen interessant: sterke, gezonde, goed winterharde planten die weinig onderhoud vragen. Het verhogen van biodiversiteit zal niet het eerste criterium zijn voor het bepalen van de soortkeuze. Een ontwerper wil immers in eerste instantie een functionele beplanting (die past bij het beschikbare budget); bijvoorbeeld een goede straatboombeplanting, een dichte bodembedekker onder een boom, een wintergroene heg of een kleurrijke stadsbak. Maar ook binnen deze toepassingen is veel keuze mogelijk. Hierbij geldt in ieder geval, hoe meer variatie, hoe meer

biodiversiteit. Daarnaast is het bijvoorbeeld goed om soorten te kiezen die veel bijen of vlinders aantrekken en bomen of struiken met veel vruchten voor besetende vogels. Voldoende aanplant van deze soorten komt de biodiversiteit zonder meer ten goede. In onderstaande tabellen staan goede voorbeelden.

Cultivars en exoten bewijzen prima diensten

Het is een misverstand om te denken dat alleen inheemse soorten goed zijn voor de biodiversiteit. Veruit de meeste tuin- en plantsoenplanten komen van oorsprong uit andere delen van de wereld. Ze zorgen voor veel kleur en variatie in onze gecultiveerde woonomgeving. Sterker nog, ze zijn er vaak beter op aangepast. Immers het stadsklimaat is vanwege alle bebouwing, aanvolgronden, afwatering en luchtvervuiling behoorlijk afwijkend van het "gewone" klimaat daarbuiten. Het is bijvoorbeeld meetbaar warmer en droger in de stad. Ook onze inheemse fauna maakt dankbaar gebruik van het voedsel dat exoten bieden. Denk bijvoorbeeld aan de grote hoeveelheden vlinders die zijn te vinden op de van oorsprong Chinese Vlinderstruik (*Buddleja davidii*) en de gulzigheid waarmee het Noord Amerikaanse Krentenboompje (*Amelanchier lamarckii*) doorgaans wordt leeggegeten door onze vogels.

Daarbij gelden twee kanttekeningen: in het landelijk gebied kan het uit natuur- en/of cultuurhistorisch oogpunt wel zinvol zijn om voorrang te geven aan inheemse gewassen. En het tweede is dat ver gecultiveerde vormen met gevulde bloemen of steriele bloemen minder nectar of stuifmeel leveren en/of minder vrucht dragen. Voor de biodiversiteit is dit minder gunstig. Maar vooral in onze directe stedelijke woonomgeving bewijzen veruit de meeste niet-inheemse tuin- en plantsoenplanten prima diensten, ook voor de biodiversiteit.

Soorttabellen van drachtplanten en vogelplanten

In principe trekken alle bloeiende planten insecten aan. Bloemen zijn immers bedoeld om insecten te lokken. Wel komen op de bloemen van de ene soort veel meer verschillende soorten insecten af dan op de bloemen van de andere. Ook trekken bepaalde soorten vooral bijen of vooral vlinders of beide. In de tabel op de volgende pagina staat een overzicht van veel voorkomende drachtplanten die boven het gemiddelde uitspringen. Daarmee zijn deze soorten nog gunstiger voor de biodiversiteit dan andere bloemplanten. Alleen algemeen verkrijgbare, goed winterharde en sterke gezonde soorten worden in deze tabellen genoemd.

Hetzelfde geldt ook voor de besdragende plantensoorten die veel vogels trekken en nootdragende bomen en heesters die veel kleine zoogdieren trekken. Deze worden in een aparte tabel aangeduid. In deze laatste tabel wordt in een aparte kolom nog aangegeven wat de waarde is als schuil- en nestplaats.

DRACHTPLANTENTABELLEN PER GEWASGROEP

Belangrijkste bomen

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Acer</i> spp. (Esdoorn)	xx		x	x
<i>Aesculus</i> spp. (Paardenkastanje)	xx		x	x
<i>Ailanthus altissima</i> (Hemelboom)	xx			x
<i>Castanea sativa</i> (Tamme kastanje)	xx			xx
<i>Catalpa</i> spp. (Trompetboom)	x		x	x
<i>Crataegus laevigata / media</i> (x) (Meidoorn)	x	x	x	xx
<i>Gleditsia triacanthos</i> (Valse Christusdoorn)	xx			x
<i>Koelreuteria paniculata</i> (Gele zeepboom)	x		x	x
<i>Malus</i> spp. (Sierappel)	xx		x	x
<i>Prunus</i> spp. (Sierkers)	x(x)	x	x	x
<i>Robinia</i> spp. (Valse Acacia)	xx		x	
<i>Salix</i> spp. (Wilg)	xx	x	x	xx
<i>Sorbus</i> spp. (Lijsterbes)	x	x		x
<i>Sophora japonica</i> (Honingboom)	xx			
<i>Tilia</i> spp. (Linde)	xx	x	xx	xx

Belangrijkste heesters

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Acer campestre</i> (Veldesdoorn)	xx		x	x
<i>Berberis</i> spp. (Zuurbes)	xx		x	x
<i>Buddleja davidii</i> (Vlinderstruik)	(x)	xx	xx	
<i>Buxus</i> spp. (Palmboompje)	xx		x	x
<i>Calluna vulgaris</i> (Struikheide)	xx	x	x	x
<i>Caryopteris</i> spp. (Baardbloem)	xx		xx	x
<i>Ceanothus</i> spp. (Herfstsering)	xx			x
<i>Cephalanthus</i> (Kogelbloem)	xx	x	xx	xx
<i>Cercis siliquastrum</i> (Judasboom)	x		x	

Verklaringen tabellen:

x = veel bezocht

xx = zeer veel bezocht

x(x) = veel tot zeer veel bezocht, afhankelijk van de soort of cultivar

(x) = matig bezocht.

diversen = bezoek van diverse andere insecten zoals wantsen, zweefvliegen, kevers, etc

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Chaenomeles</i> spp. (Japanse kwee)	xx		x	x
<i>Cornus alba / sanguinea / sericea</i> (Kornoelje)	x	x	x	xx
<i>Cornus controversa</i> (Reuzenkornoelje)	xx	x	x	x
<i>Cornus mas</i> (Gele kornoelje)	xx		x	x
<i>Cotoneaster</i> spp. (Dwergmispel)	xx		x	x
<i>Crataegus</i> spp. (Meidoorn)	x	x	x	xx
<i>Cytisus</i> spp. (Brem)	xx		x	
<i>Diervilla</i> spp. (Amerikaanse Weigela)	xx		xx	x
<i>Elaeagnus</i> spp. (Olijfwilg)	xx			x
<i>Erica</i> spp. (Heide)	xx	x	xx	x
<i>Euonymus</i> spp. (Kardinaalsmuts)	x		x	x
<i>Frangula alnus</i> (Vuilboom)	xx	x	xx	xx
<i>Hedera Arborescent Groep</i> (Struikklimop)	xx	x	xx	xx
<i>Ilex aquifolium</i> (Hulst)	xx			x
<i>Itea virginica</i> (Bloemwilg)	xx		x	x
<i>Kolkwitzia amabilis</i>	xx			
<i>Ligustrum</i> spp. (Liguster)	xx	x	x	
<i>Lonicera nitida</i> (Struikkamperfoelie)	xx		x	x
<i>Mahonia</i> spp. (Mahonie)	xx	x	x	x
<i>Pyracantha</i> spp. (Vuurdoorn)	xx	x	x	xx
<i>Rhus typhina</i> (Fluweelboom)	xx			x
<i>Ribes</i> spp. (Bes)	xx		x	x
<i>Rosa</i> spp. (Roos)	x(x)		x	xx
<i>Rubus fruticosus</i> (Braam)	xx	xx	xx	xx
<i>Salix</i> spp. (Wilg)	xx	x	x	xx
<i>Skimmia</i> spp.	xx			
<i>Stephanandra incisa</i> (Kransspirea)	xx		x	xx
<i>Symphoricarpos</i> spp. (Sneeuwbes)	xx		xx	x
<i>Vaccinium corymbosum</i> (Blauwe bes)	xx		x	x

Belangrijkste klimplanten

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Campsis</i> spp. (Trompetklimmer)	x		x	x
<i>Celastrus</i> spp. (Boomwurger)	x			x
<i>Clematis vitalba</i> (Bosrank)	x	x	x	x
<i>Euonymus fortunei</i> (Klimmende kardinaalsmuts)	x(x)		x	x
<i>Fallopia baldschuanica</i> (Bruidssluier)	x		x	x
<i>Hedera</i> spp. (Klimop)	xx	x	xx	xx
<i>Hydrangea anomala</i> (Klimhortensia)	x		x	x
<i>Lonicera</i> - klimsoorten (Kamperfoelie)	x	x	x	
<i>Parthenocissus</i> spp. (Wilde wingerd)	xx			x
<i>Rosa</i> - Klimrozen	x		x	xx
<i>Rosa</i> - Ramblers	xx		xx	xx

Belangrijkste vaste planten en dwergheesters

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Achillea</i> spp. (Duizendblad)	x	x		x
<i>Allium</i> spp. (Sierui)	x	x	x	x
<i>Agastache</i> spp. (Droplant)	xx	xx	xx	x
<i>Anchusa</i> spp. (Ossentong)	x	xx	xx	x
<i>Aruncus dioicus</i> (Geitenbaard)	xx	x	xx	xx
<i>Asclepias</i> spp. (Zijdeplant)	xx	xx	xx	x
<i>Aster ageratoides</i> (Herfstaster)	xx	xx	x	x
<i>Aster</i> – div. herfstastersoorten	x	x	xx	x
<i>Astrantia</i> spp. (Zeeuws knoopje)	x		x	x
<i>Bupthalmum salicifolium</i> (Koeieoog)	x	x	x	x
<i>Campanula</i> spp. (Klokjesbloem)	x		x	x
<i>Centaurea</i> spp. (Centaurie)	xx	x	x	x
<i>Centranthus ruber</i> (Rode spoorbloem)	(x)	xx	xx	x
<i>Crambe maritima</i> (Zeekool)	x	x	x	xx
<i>Echinacea purpurea</i> (Zonnehoed)	x	xx	xx	x
<i>Echinops</i> spp. (Kogeldistel)	x	x	x	x
<i>Eryngium</i> spp. (Kruisdistel)	x(x)	x	x	x
<i>Eupatorium</i> spp. (Koninginnenkruid)	x	x	x	x
<i>Gaura lindheimeri</i> (Prachtkaars)	xx	x		x
<i>Geranium macrorrhizum</i> (Ooievaarsbek)	xx	x		x

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Geranium</i> spp. (Ooievaarsbek)	x	x	x	x
<i>Helenium autumnale</i> (Zonnekruid)	xx		x	x
<i>Helianthus</i> spp. (Zonnebloem)	x(x)		x	x
<i>Kalimeris incisa</i> (Schijnaster)	x	x	x	x
<i>Lamium</i> spp. (Dovenetel)	x	x	x	
<i>Lavandula</i> spp. (Lavendel)	xx	x	x	
<i>Ligularia</i> spp.	x	x	x	x
<i>Mentha</i> spp. (Munt)	xx	x	xx	x
<i>Monarda</i> spp. (Bergamotplant)	x	x	xx	x
<i>Nepeta</i> spp. (Kattenkruid)	x	x	xx	
<i>Origanum</i> spp. (Marjolein)	xx	x	xx	x
<i>Papaver orientale</i> (Oosterse klaproos)	xx			x
<i>Persicaria amplexicaulis</i> (Duizendknoop)	xx		x	x
<i>Rudbeckia</i> spp.	x	x	x	x
<i>Sedum</i> - div. lage soorten (Vetkruid)	x	x	x	x
<i>Sedum spectabile / telephium</i> (Hemelsleutel)	xx	xx	xx	x
<i>Solidago</i> spp. (Guldenroede)	x	x	x	x
<i>Symphytum</i> spp. (Smeerwortel)	x		xx	x
<i>Teucrium</i> spp. (Gamander)	xx	x	xx	
<i>Thymus</i> spp. (Tijm)	xx	x	xx	
<i>Verbena bonariensis</i> (IJzerhard)	x	xx	xx	
<i>Veronica</i> spp. (Ereprijs)	x	x	x	x
<i>Veronicastrum virginicum</i> (Virginische ereprijs)	x	x	x	x

Belangrijkste water- en oeverplanten

Soorten	Bijen	Vlinders	Hommels	Diversen
<i>Butomus umbellatus</i> (Zwanenbloem)	x	x	x	x
<i>Filipendula ulmaria</i> (Moerasspiraea)	x	x	xx	x
<i>Lythrum salicaria</i> (Kattenstaart)	xx	x	xx	x
<i>Mentha aquatica</i> (Watermunt)	xx	x	xx	x
<i>Nymphoides peltata</i> (Watergentiaan)	x		x	x
<i>Persicaria bistorta</i> (Adderwortel)	xx		x	x
<i>Stachys palustris</i> (Moerasandoorn)	xx	x	xx	x

Voor meer informatie, zie uitgebreide tabellen in www.drachtplanten.nl en <http://users.telenet.be/imkerbondzoersel/bijenplanten>

BOMEN EN STRUIKEN VOOR VOGELS EN KLEINE ZOOGDIEREN

Boom/heestersoort	Vogels (bes/zaad)	Kleine zoogdieren	Schuil / nestplaats
<i>Acer campestre</i> (Veldesdoorn)			xx
<i>Aesculus</i> spp. (Paardenkastanje)		x	x
<i>Alnus</i> spp. (Els)	xx		x
<i>Amelanchier</i> spp. (Krentenboompje)	xx		x
<i>Aronia</i> spp. (Appelbes)	xx		xx
<i>Aucuba japonica</i> (Broodboom)	x		xx
<i>Berberis</i> spp. (Zuurbes)	xx		xx
<i>Betula</i> spp. (Berk)	xx		x
<i>Buxus</i> spp. (Palmboompje)			xx
<i>Carpinus betulus</i> (Haagbeuk)			xx
<i>Castanea sativa</i> (Tamme kastanje)		xx	x
<i>Cornus alba / sanguinea / sericea</i> (Kornoelje)	xx		x
<i>Cornus mas</i> (Gele kornoelje)	x		x
<i>Corylus</i> spp. (Hazelaar)		xx	x
<i>Cotoneaster</i> spp. (Dwergmispel)	xx		x
<i>Crataegus</i> spp. (Meidoorn)	xx		xx
<i>Elaeagnus</i> spp. (Olijfwilg)	x		xx
<i>Euonymus fortunei</i> (Klimmende kardinaalsmuts)	x		x
<i>Euonymus</i> spp. (Kardinaalsmuts)	x		x
<i>Fagus sylvatica</i> (Beuk)	x	xx	xx
<i>Frangula alnus</i> (Vuilboom)	xx		x
<i>Hedera</i> Arborescent Groep (Struikklimop)	xx		x
<i>Hedera</i> spp. (Klimop)	x		xx
<i>Hippophae rhamnoides</i> (Duindoorn)	xx		xx
<i>Hydrangea anomala</i> (Klimhortensia)			xx
<i>Ilex aquifolium</i> (Hulst)	x		x
<i>Juniperus</i> spp. (Jeneverbes)	x		xx
<i>Ligustrum</i> spp. (Liguster)	x		xx
<i>Lonicera nitida</i> (Struikkamperfoelie)	x		x
<i>Lonicera</i> - klimsoorten (Kamperfoelie)	xx		x
<i>Mahonia</i> spp. (Mahonie)	xx		x
<i>Malus</i> spp. (Sierappel)	x		x

Verklaringen tabellen:

x = veel bezocht

xx = zeer veel bezocht

Boom/heestersoort	Vogels (bes/zaad)	Kleine zoogdieren	Schuil / nestplaats
<i>Parthenocissus</i> spp. (Wilde wingerd)	xx		x
<i>Photinia</i> spp. (Glansmispel)	x		xx
<i>Picea</i> spp. (Spar)		xx	xx
<i>Pinus</i> spp. (Den)		xx	xx
<i>Prunus</i> spp. (Sierkers)	xx		x
<i>Pyracantha</i> spp. (Vuurdoorn)	xx		xx
<i>Quercus</i> spp. (Eik)	x	xx	x
<i>Ribes</i> spp. (Bes)	xx		x
<i>Rosa</i> - Klimrozen en Ramblers	xx		xx
<i>Rosa</i> spp. (Roos)	xx		x
<i>Rubus fruticosus</i> (Braam)	xx		x
<i>Sambucus</i> spp. (Vlier)	xx		x
<i>Skimmia</i> spp.	x		x
<i>Sorbus</i> spp. (Lijsterbes)	xx		x
<i>Symphoricarpos</i> spp. (Sneeuwbes)	x		xx
<i>Taxus</i> spp. (Venijnboom)	x		xx
<i>Thuja</i> spp. (Levensboom)		x	xx
<i>Viburnum</i> spp. (Sneeuwbal)	x		x

Gunstige beplantingsvormen

Groen kan op allerlei manieren worden gebruikt in steden. Elk stukje groen draagt iets bij aan de biodiversiteit in een stad. Maar bepaalde beplantingsvormen wel meer dan anderen. Een gazon, een monocultuur van gras, draagt minder bij dan een gevarieerder rijk bloeiende border of bloemenweide. Hieronder volgen enkele beplantingsvormen die vanwege hun gevarieerdheid of vanwege de plaats meer dan gemiddeld bijdragen aan een goede biodiversiteit.

Particuliere tuinen zijn er natuurlijk in allerlei soorten en maten. Veel tuinen dragen vanwege de plantenrijkdom positief bij aan de biodiversiteit in de stad. Doordat het er zo veel zijn en doordat ze vaak een aaneengesloten lint vormen zijn ze van groot belang voor de ecologische hoofdstructuur van steden.

Vijver- en oeverbeplantingen trekken een scala aan diersoorten aan. Water is immers een belangrijke levensvoorwaarde. Kikkers, salamanders, vissen en diverse waterinsecten leven in of rond het water. Maar ook bijvoorbeeld vogels en zoogdieren bezoeken graag een vijver of een poeltje om even wat te drinken of te baden.

Stadsparken zijn in eerste instantie oases van rust en ruimte voor de stadsbewoners. Maar vanwege de vaak grote variatie aan boomsoorten en aanwezigheid van diverse bloeiende planten en vogelbosjes, zijn parken ook belangrijke toevluchtsoorten voor een scala aan diersoorten. Overigens geldt hetzelfde voor begraafplaatsen.

Dak- en gevelgroen is de laatste jaren erg in opkomst. Ze hebben vele gunstige eigenschappen in een stad en één daarvan is de positieve bijdrage aan de biodiversiteit. Ze bieden voedsel-, schuil- en nestgelegenheid aan vele diersoorten. Dit prachtige groen heeft natuurlijk in het belang van de biodiversiteit grote voorkeur boven steen of dakleer.

Boomtuinen en boomspiegelbeplantingen zijn ook gunstige beplantingsvormen voor biodiversiteit. Behalve dat ze voor extra variatie qua plantensoorten zorgen, geven ze ook goede vlucht- en schuilgelegenheid voor diverse diersoorten.

Heggen zijn vanwege de dichtheid en het eigen microklimaat vooral aantrekkelijk als nest- en schuilplaats voor kleine vogels zoals heggemussen, braamsluiers en winterkoninkjes. Voor de biodiversiteit heeft een gemengde heg natuurlijk een streepje voor.

Bloemenweides, prairiebeplanting en gemengde borders zijn vanwege de grote variatie aan plantensoorten rijke nectarbronnen voor veel insecten. Daarnaast vormen deze beplantingen ook een prima voedselplek voor veel vogels, reptielen en kleine zoogdieren.

Plantenbakken of stadsbakken bevatten vaak een aantrekkelijke combinatie van plantensoorten. Vaak staan ze op plekken waar verder weinig groen te vinden is. Daardoor vormen ze kleine groene schuil- en rustplekjes voor uiteenlopende diersoorten.

Straatboombeplantingen zijn vooral gunstige vanwege de omvang van elke individuele boom, vooral de kruinomvang. Daardoor is elke boom een ecosysteem op zichzelf en is daarmee een ideale leef- en schuilplaats en voedselbron voor allerlei fauna.

Heesterborders en vogelbosjes bieden een keur aan schuil- en nestplaatsen voor vogels en andere dieren. Daarnaast zijn zowel de bloemen als de vruchten dankbare voedselbronnen.

Creatieve initiatieven

Veel gemeentes doen extra moeite om de biodiversiteit te bevorderen of om het dichterbij de burger te brengen. Immers dankzij biodiversiteit ontstaat een gezonde leefomgeving waar mensen graag wonen en waar toeristen graag komen. Daarom zijn inmiddels al diverse creatieve initiatieven bedacht en uitgevoerd. Hieronder staan enkele voorbeelden:

- Sommige gemeentes stellen gratis een pakket planten of een boom beschikbaar die de biodiversiteit in de eigen tuin verhogen. Zeker als dit in de voortuin komt te staan profiteert de hele buurt en stad hiervan.
 - Ook het aanleggen van boomtuinen rond de voet van straatbomen wordt door sommige gemeentes gesponsord. Doorgaans zijn dit de vakken onder de straatbomen bij mensen voor de deur. Bewoners krijgen dan planten en mogen de onderbeplanting al dan niet met hulp van de gemeente inplanten en onderhouden.
 - Soms worden wedstrijden georganiseerd voor bewoners: wie heeft de mooiste tuin, de boom met de x-factor of het meest innovatieve idee. Soms kan dit ook in de vorm van een fotowedstrijd.
 - Soms zijn er samen met bewoners mooie initiatieven om oude kloostertuinen of stadstuinen die in verval dreigen weer nieuw leven in te blazen. Bijvoorbeeld door ze in beheer van een (nieuwe) stichting te geven. De gemeente stelt dan bijvoorbeeld de grond beschikbaar en zorgt dan nog voor bepaalde randvoorwaarden.
- Door het geven van lezingen of excursies kunnen voor bepaalde onderwerpen of gebieden ogen voor bewoners opengaan. Denk bijvoorbeeld aan een bomenexcursie of -wandeling in de stad of een lezing over vlinders.
 - Met medewerking van gemeentes kunnen vrijwilligersclubs uitstekend werk verrichten, bijvoorbeeld bij het knotten van wilgen, ophangen van uilenkasten, uitvoeren van vlindertellingen, etc.
 - Diverse grachtensteden zoals Amsterdam en Leiden hebben op het water drijvende eilandjes ('floatlands') met diverse water- en oeverplanten uitgezet. Watervogels en andere dieren kunnen hierop rusten en nestelen.

- Sommige gemeentes hebben de ambitie om van hun stad een arboretum te maken. Het is dan de sport om zoveel mogelijk boom- of heestersoorten in de stad te hebben.
- Pluktuinen blijken erg succesvol initiatief van agrarische ondernemers. Hierbij wordt braakliggende grond ingezaaid / ingeplant met wild bloemenmengsel en/of vaste planten. Bewoners mogen dan tegen vergoeding hun eigen bloemen plukken en boeket samenstellen.
- Diverse provincies of organisaties voor landschapsbeheer geven subsidies voor bepaalde beplantingstypes, bijvoorbeeld voor groene daken, geveltuinen, streekeigen hagen of natuurvriendelijke oevers.
- Aandacht voor monumentale bomen, inclusief bijvoorbeeld wandel- of fietsroutes; o.a. door de Bomenstichting.

Nuttige sites:

www.bijenhelpdesk.nl

www.biodiversiteit.nl

www.degroenestad.nl

www.drachtplanten.nl

www.groenweb.nl

www.vlinderstichting.nl

www.vogelbescherming.nl

<http://users.telenet.be/imkerbondzoersel/bijenplanten>

Colofon

Plant Publicity Holland

Deze brochure is samengesteld in opdracht van Plant Publicity Holland (PPH)

Productschap Tuinbouw

De samenstelling werd gefinancierd door het Productschap Tuinbouw

Tekst:

Ir. Marco Hoffman
Praktijkonderzoek Plant en Omgeving (PPO),
sector Bloembollen, boomkwekerij en fruit.
Onderdeel van Wageningen UR
marco.hoffman@wur.nl
www.ppo.wur.nl

Fotografie:

Marco Hoffman

Eindredactie en productie:

All-Round Communications, Boskoop

ISBN – 978-94-91127-01-4
Oktober 2010

De meerwaarde van het groen

www.colouryourlife.nl

www.degroenestad.nl